

WORKSHOP I KLASSRUMMET
TEMA: TOLERANS

LÄRARMANUAL

I det här dokumentet finns allt du behöver veta för att genomföra workshopen. Här ser du också tydligt i vilka moment du använder det arbets- och visningsmaterial som ingår.

Workshopen består av fem övningar om aktuella samhällsfrågor som undersöker tolerans och intolerans. Övningarna innehåller värderingsfrågor, bildanalys och rollspel. Det historiska exemplet är hämtat från Förintelsen.

Förkunskaper

Eleverna bör känna till följande begrepp:

- tolerans - intolerans
- jämlikhet
- jämställdhet
- rättsäkerhet

Lärandemål

- Att utveckla förmågan att använda en historisk referensram för att förstå nutiden.
- Att utveckla förmågan att värdera olika ståndpunkter samt argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.
- Att öka självreflektionen kring den egna toleransen och intoleransen.

Förberedelser

- Eleverna behöver saxar

- Dra ut blanketterna från arbetsmaterialet (övning 4 och 5)

- Förbered visning av foton från visningsmaterialet (övning 2 och 5)

ÖVNING 1

100 procent tolerant

Genom att uppskatta sin egen toleransnivå på en skala från noll till hundra får eleverna en bild av hur tolerant klassen är som helhet.

1. Visa en tänkt linje i klassrummet. Linjen motsvarar en skala från noll till hundra procent tolerant.

Ställ följande fråga:

- Hur många procent tolerant är du?

Eleverna markerar sina val på skalan.

2. Samtala kring resultatet utifrån följande frågor:

- Vad är tolerans?
- Ge exempel på när man är tolerant eller när man är intolerant.
- Var på skalan står de flesta? Varför?
- Finns det situationer då du skulle ställa dig någon annanstans på skalan?
När och varför skulle du byta plats?
- Påverkas du av var andra står?

3. Avsluta med följande frågor som eleverna svarar på genom att inta nya platser på skalan. Hur många procent tolerant är du när det gäller:

- Andras politiska åsikter?
- Andras sexuella läggning?
- Andras religion/livsåskådning?
- Andras kulturer i det svenska samhället?
- Andras funktionsnedsättningar?

ÖVNING 2

Tolkningar av tolerans

Bildanalys av tre fotografier ger ingångar till en diskussion om tolerans och intolerans. Fotografierna är på många sätt symbolbilder för förövare, offer och räddare under Förintelsen.

1. Visa fotografierna, ett i taget. Eleverna ska inte känna till någon bakgrundsinformation. Gör en bildanalys till varje bild genom att ställa frågor som hjälper eleverna att först avkoda och sedan tolka bilderna. Låt eleverna fundera fritt och diskutera efter varje fråga.

Avkodning:

- Vad ser vi i bilden (människor, saker, miljöer etc.)?
- Hur är bilden tagen (färg, ljus, bildvinkel, fokus/skärpa)?

Tolkning:

- När är bilden fotograferad (årstid, årtal)?
- Var är bilden tagen (plats, land)?
- Vad händer på bilden?
- Vad är det ni inte ser (vad händer utanför bilden)?
- Vem har tagit bilden?
- Vilka är personerna på bilden?
- Vad har hänt precis innan bilden togs?
- Varför agerar personerna på bilden som de gör?

2. Summera bildanalysen.

Ställ följande avslutande fråga efter varje bildanalys:

- Förknippar ni bilden med tolerans eller intolerans?

Låt eleverna diskutera tillsammans.

3. När alla tre bildanalyserna är avslutade och eleverna har funderat kring sina associationer till tolerans eller intolerans: visa fotografierna igen och berätta bakgrundsinformation (se faktaruta).

4. Ställ följande frågor:

- Tycker ni att fotot säger mer om tolerans eller intolerans nu, när ni vet mer?
- När jag ser på bilderna ser jag några människor som är offer. Några är åskådare. Någon är hjälpare. Ser ni också det? Vilka är vad?
- Var är förövarna? Var finns de? Vilka är de?

Fakta om fotografierna:

Foto 1: Novemberpogromen (Kristallnatten)

Novemberpogromen kallas kvällen och natten mellan den 9 och 10 november 1938. Nazisterna iscensatte en organiserad antijudisk aktion (pogrom) som förstörde hundratals synagogor och bönehus över hela Tyskland. Tusentals judiskägda affärer förstördes och plundrades, judiska hem, skolor och begravningsplatser vandaliserades, hundratals tyska judar mördades eller begick självmord och nästan 30 000 judiska män sattes i koncentrationsläger. Gatorna täcktes av glassplitter, därav namnet Kristallnatten.

Fotografiet är taget i Berlin, 10 november 1938. (Bildkälla: USHMM)
Läs mer om Novemberpogromen i boken "... om detta må ni berätta", sid 25.

Foto 2: Familjen Frank

Fotografiet är taget i Amsterdam den 16 juli 1941. Anne Frank med sin pappa Otto, mamma Edith och storasyster Margot är på väg till ett bröllop tillsammans med andra bröllopgäster. Familjen lämnade Tyskland 1933 när nazisterna tog makten. Nazityskland in-vaderade Holland 10 maj 1940. Den 6 juli 1942 beslutade familjen Frank att gå under jorden. Familjen levde gömd fram till den 4 augusti 1944 då deras gömställe avslöjades. De arresterades och deporterades. Pappa Otto var den ende som överlevde koncentrationslägren. Annes dagbok publicerades efter kriget.

(Bildkälla: Scanpix) Läs mer om Anne Frank: www.annefrank.org/en/

Foto 3: Raoul Wallenberg

Raoul Wallenberg, född 1912, var diplomat och affärsman. Från 1944 var han legationssekreterare vid svenska legationen i Budapest med särskilt uppdrag att rädda så många ungerska judar som möjligt, förhandla med myndigheter och organisera hjälpaktioner. Insatserna räddade livet på tusentals människor. I januari 1945 tillfångatogs Raoul Wallenberg av sovjetiska styrkor. Hans öde är därefter okänt.

(Foto: Pressens Bild. Bildkälla: Scanpix)
Läs mer om Raoul Wallenberg och hans kollegor vid legation i Budapest i boken: "... om detta må ni berätta", sid 66.

ÖVNING 3

Offer, förövare och åskådare idag

När intoleranta åsikter omsätts i handling kan vi ofta identifiera vilka som är offer, förövare och åskådare. Bland åskådarna kan det finnas räddare och/eller medlöpare. I det här rollspelet får eleverna möjlighet att reflektera över i vilka aktuella situationer offer-förövare-åskådare förekommer, samt sätta sig in i hur de kan tänka och känna i de olika rollerna.

1. Dela in klassen i mindre grupper, med 3-5 elever i varje. Låt eleverna komma på situationer i nutid där intolerans förekommer och där det finns offer, förövare och åskådare. Låt dem prata ihop sig i tio minuter och sedan spela upp situationerna i rollspel för klassen.

Exempel:

- Elev som blir mobbad av annan elev samtidigt som en tredje ser på.
- Tiggande människa utanför en affär som blir utsatt samtidigt som en annan kund går förbi.
- Vandalisering av synagoga eller moské.
- ISIS terror mot utsatta grupper med hela världen som åskådare.

2. Sammanfatta genom att kortfattat skriva ner elevernas situationer på tavlan.

- Vilka är förövarna i våra nutida exempel?
- Finns det hjälpare i våra nutida exempel? Vilka är det?

3. Låt eleverna spela upp rollspelen ännu en gång men försöka förändra situationen från att innehålla intolerans till att innehålla tolerans.

ÖVNING 4

Tuffa beslut

Eleverna får ta ställning till vilken betydelse olika samhällsfrågor har för att skapa ett mer tolerant samhälle.

1. Låt eleverna arbeta i par. Dela ut blanketten och saxar. Be eleverna klippa ut symbolerna. Deras uppgift är att värdera vilka frågor de tycker är viktigast för att skapa ett mer tolerant samhälle och rangordna symbolerna i en skala från minst till mest viktig.

2. Låt paren redovisa. Ställ följande fråga till varje par:

- Saknar ni någon samhällsfråga som ni tycker är viktig för att öka toleransen?

3. Sammanfatta och diskutera de olika val som gjorts.

ÖVNING 5

Egenskapsvernissage

Övningen förstärker insikten om att vår uppfattning om oss själva och andra speglar våra egna värderingar och attityder.

1. Visa bilden av fingeravtrycket och berätta följande:

Varje människas fingeravtryck är helt unikt. Trots det kan vi inte säga något om fingeravtrycket på bilden. Vi vet inte om det är en kvinnas avtryck, en mans, eller ett barns.

Vi vet inte om personen som lämnat avtrycket är jude, muslim, svensk eller kenyan.

Vi kan varken utläsa ålder, sexuell läggning eller om det är en intolerant eller tolerant person. Överallt och hela tiden lämnar vi människor också andra "avtryck" som påverkar vår och andras vardag. Våra avtryck är både toleranta och intoleranta.

2. Dela ut blanketten i arbetsmaterialet som visar ett fingeravtryck. Varje elev får i uppgift att göra en "egenskapskarta" genom att skriva upp olika egenskaper runt avtrycket som beskriver dem själva. På baksidan av pappret skriver de sitt namn.

3. Samla in blanketterna och sätt upp dem på tavlan eller väggen. Nu är det vernissage! Låt eleverna sätta upp Post-it-lappar på avtrycken där de skriver förslag på vem de olika fingeravtrycken tillhör. De behöver inte lämna förslag på alla om det är ont om tid.

4. Diskutera elevernas förslag utifrån följande frågor:

- Var det lätt eller svårt?
- Gissade någon rätt?
- Utifrån egenskaperna, kunde vi utläsa något om personens åsikter och attityder?

5. Avsluta med att låta eleverna berätta hur de valde att beskriva sig själva och hur de uppfattade varandra.

UTVÄRDERINGSFÖRSLAG

Utgå från mallen nedan, sammanställ elevernas anonyma utvärderingssvar och presentera dem vid nästa lektionstillfälle.

UTVÄRDERING AV WORKSHOP: VADÅ TOLERANS?

Skriv något som du lärt dig under de här övningarna, som du inte visste innan.

Är det viktigt av vi diskuterar vad tolerans är i vår klass? Ringa in ditt svar.

J A N E J V E T I N T E

Försök gärna motivera ditt svar.

Lärde du dig något om dig själv när du gjorde övningarna? Ringa in ditt svar.

J A N E J V E T I N T E

Försök gärna motivera ditt svar.
